

II

(Förberedande rättsakter)

EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN

Yttrande från Ekonomiska och sociala kommittén om "Hantverkssektorn och små och medelstora företag i Europa"

(2001/C 221/01)

Den 2 mars 2000 beslutade Ekonomiska och sociala kommittén att i enlighet med artikel 23.3 i arbetsordningen utarbeta ett yttrande om "Hantverkssektorn och små och medelstora företag i Europa".

INT-sektionen (inre marknaden, produktion, konsumtion), som ansvarar för kommitténs arbete i frågan, antog sitt yttrande den 16 maj 2001. Föredragande var Antonello Pezzini.

Vid sin 382:a plenarsession den 30–31 maj 2001 (sammanträdet den 30 maj 2001) antog Ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 107 röster för och en nedlagd röst.

1. Yttrandets syfte

1.1. Detta yttrande har utarbetats utifrån ett behov att reflektera över den utveckling som definitionen små och medelstora företag och hantverksföretag, och den politik som dessa har gett upphov till, har genomgått under 1990-talet, via en analys av de åtgärder som genomförts av ESK, Europeiska kommissionen, de nationella regeringarna och intresseorganisationer.

1.2. Reflektionen är inget självändamål, men kommer att utgöra en förberedelse till en efterhandsutvärdering, som inskränker sig till de huvudsakliga resultaten och alltså inte är uttömmande, av vad som genomförts eller av vad som ännu behöver göras, med särskild hänvisning till de åtgärder som föreslogs i det yttrande om hantverkssektorn och småföretagen som ESK antog 1997⁽¹⁾. Den kommer också att ge förslag till åtgärder under det nya decenniet.

1.3. Den statistiska definitionen på småföretag och hantverksföretag

1.3.1. I sin rekommendation till definition på små och medelstora företag⁽²⁾ ger kommissionen följande beskrivning av små och medelstora företag:

"Artikel 1

1. Små och medelstora företag (SMF) definieras som företag som

— har färre än 250 anställda, och

— antingen

en årlig omsättning som inte överstiger 40 miljoner euro, eller

en årlig balansomslutning som inte överstiger 27 miljoner euro,

— och som uppfyller kriteriet om oberoende såsom det definieras i punkt 3 i denna artikel.

2. Om det är nödvändigt att skilja mellan små och medelstora företag definieras det lilla företaget som ett företag som

— har färre än 50 anställda, och

— antingen

en årlig omsättning som inte överstiger 7 miljoner euro, eller

⁽¹⁾ EGT C 158, 26.5.1997, s. 53.

⁽²⁾ EGT L 107, 30.4.1996.

en årlig balansomslutning som inte överstiger 5 miljoner euro,

- och som uppfyller kriteriet om oberoende såsom det definieras i punkt 3 i denna artikel.

3. Med ett oberoende företag avses ett företag, i vilket ett enskilt företag eller flera företag gemensamt, som inte uppfyller definitionen på små och medelstora företag efter det lilla företaget, beroende på vad som är relevant, inte innehar 25 % eller mer av kapitalet eller rösträtten. Denna tröskel får överstigas i följande två fall:

- Om företaget innehas av offentliga investeringsföretag, riskkapitalföretag eller institutionella investerare, förutsatt att de inte kontrollerar företaget vare sig individuellt eller gemensamt.
- Om aktiekapitalet är fördelat så att det inte är möjligt att fastställa vem som innehar det, och om företaget förklarar att det med rätta kan anta att det inte innehas till 25 % eller mer av ett annat företag, eller flera företag gemensamt, som inte uppfyller definitionen på små och medelstora företag eller det lilla företaget, beroende på vad som är relevant.

4. Vid beräkning av de trösklar som avses i 1.1 och 1.2 ovan är det följaktligen nödvändigt att lägga samman de relevanta siffrorna för företaget som är mottagare och för alla företag som det direkt eller indirekt kontrollerar genom innehav av 25 % eller mer av aktiekapitalet eller av rösträtten.

5. Om det är nödvändigt att skilja mikroföretag från andra små och medelstora företag definieras dessa som företag som har färre än tio anställda.

6. Om ett företag vid datum för bokslut överstiger eller understiger de trösklar för antalet anställda eller de ekonomiska högsta nivåer som angetts, skall detta leda till att företaget får eller förlorar sin status som 'SMF', 'medelstort företag', 'litet företag' eller 'mikroföretag' endast om detta fenomen upprepas under två på varandra följande räkenskapsår.

7. Antalet anställda motsvarar antalet årsarbetsenheter, det vill säga antalet anställda som arbetar heltid under ett år och där anställda med deltid eller säsonganställda räknas som delar av årsarbetsenheter. Det år som används som referens är det senast godkända räkenskapsåret.

8. Trösklarna för omsättningen och balansomslutningen gäller senast godkända tolv månaders räkenskapsperiod. Om företaget är nyetablerat och om bokslutet inte har blivit godkänt, beräknas trösklarna på grundval av en trovärdig uppskattning som görs under räkenskapsåret.

Artikel 2

Kommissionen kommer att ändra de högsta nivåerna för omsättning och balansomslutning vid behov och normalt sett vart fjärde år efter antagandet av denna rekommendation, för att ta hänsyn till förändrade ekonomiska förhållanden i gemenskapen.

Artikel 3

1. Kommissionen förbinder sig att vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa att definitionen på små och medelstora företag, såsom den fastställs i artikel 1 ovan, tillämpas på alla program som kommissionen driver och i vilka 'SMF', 'medelstort företag', 'litet företag' eller 'mikroföretag' nämns.

2. Kommissionen förbinder sig att vidta lämpliga åtgärder för anpassa den statistik som den producerar i överensstämmelse med följande storleksklasser:

- Inga anställda,
- till 9 anställda,
- till 49 anställda,
- till 249 anställda,
- till 499 anställda,
- fler än 500 anställda.

3. Nuvarande gemenskapsprogram, i vilka små och medelstora företag definieras med hjälp av andra kriterier än de som anges i artikel 1, fortsätter under en övergångsperiod att omfatta de företag som uppfyllde kraven för små och medelstora företag när dessa program antogs. Ändringar av definitionen på små och medelstora företag inom ramen för dessa program kan ske endast på villkor att definitionen enligt denna rekommendation antas genom att den definition som skall ändras ersätts med en hänvisning till denna rekommendation. Denna övergångsperiod bör i princip löpa ut senast den 31 december 1997. Dock kommer juridiskt bindande åtaganden som kommissionen ingått på grundval av dessa program att förbli opåverkade.

4. När rådets fjärde direktiv 78/660/EEG skall ändras kommer kommissionen att föreslå att nu gällande kriterier för definitionen på små och medelstora företag ersätts med en hänvisning till definitionen i denna rekommendation.

5. För bestämmelser som antas av kommissionen och som nämner 'SMF', 'medelstora företag', 'små företag' eller 'mikroföretag' eller någon liknande beteckning skall den definition som fastställs i denna rekommendation gälla."

1.3.2. Kommittén anser för sin del att man med "småföretag" måste avse småföretag och mikroföretag såsom dessa definieras i kommissionens rekommendation, liksom hantverksföretag på grund av den viktiga ekonomiska och sociala

roll som dessa spelar i medlemsstaterna, där de har juridisk status, och att man som utgångspunkt också bör ha de ståndpunkter som klart och tydligt uttryckts och antagits av ESK i yttrandena från 1992⁽¹⁾ och 1997⁽²⁾ om "Hantverkssektorn och småföretagen".

1.3.3. För att syftet med yttrandet skall bli mer lättförståeligt skall här redogöras för några problem som rör statistiken över Europas småföretag och hantverksföretag.

1.4. Samtidigt som man vet mycket om de europeiska företagens produktionsstruktur, särskilt vad gäller småföretagen, är statistiken över hantverksföretagen otillräcklig (med undantag för några europeiska länder).

1.5. Hantverkssektorn spelar en betydelsefull roll inom den europeiska ekonomin, men ofta kan den inte mätas på ett uttömmande och homogent sätt. Detta beror på bristfällig samordning mellan medlemsstaterna beträffande statistik över hantverksföretag och att man använder mycket olika samman-

ställningsmetoder som ofta inte möjliggör en giltig jämförelse av uppgifter, som för övrigt inte alltid finns tillgängliga.

1.6. Inom Europeiska unionen finns det ca 19 370 000 företag (år 1998), exklusive jordbrukssektorn, av vilka gott och väl 19 330 000 är små och medelstora företag med i genomsnitt 6 anställda. Vad gäller sektorstillhörighet är 5,56 miljoner företag registrerade inom handeln (detalj- och grossisthandel), mot 2,21 miljoner inom tillverkningsindustrin.

1.7. 93 % av företagen har färre än 9 anställda, 5,8 % har 10–49 anställda och endast 0,8 % har fler än 50 anställda. Detta betyder att 98,8 % av de europeiska företagen utanför jordbrukssektorn enligt Eurostat definieras som småföretag.

1.7.1. De europeiska små och medelstora företagen står för 66 % av det totala antalet sysselsatta, mot 42 % i USA och 33 % i Japan. Detta innebär att de små och medelstora företagens funktion som motor för utvecklingen av sysselsättningen har en större betydelse i Europa än i andra direkt konkurrerande geografiska områden.

1.7.2. På nationell nivå har Italien flest antal företag (3 940 000 stycken), följt av Tyskland (3 515 000) och Frankrike (2 325 000 företag). Ett inom landet mycket spritt nätverk av mikroföretag (företag med färre än 9 anställda) är vanligast förekommande i Italien, Frankrike, Grekland och Spanien, medan de små och medelstora företagen (företag med 10–249 anställda) dominerar i Tyskland och i alla andra EU-länder.

- (¹) De i Schleyer-rapporten (1992) angivna principerna är följande:
- Det finns en nära relation mellan företagets ägare och styrelse.
 - Företaget använder i stor utsträckning mänskliga resurser som kan kombineras med modern produktions- och förvaltnings-teknik.
 - Företagsledaren har kunskaper och förmåga att förvalta företaget och styra produktionsprocessen.
 - Företagsledaren deltar på ett direkt och dominerande sätt i organisationen av produktionsprocessen.

- (²) EGT C 158, 26.5.1997, s. 53.

Tabell 1: **Spridningen av företag utanför jordbrukssektorn i EU:s medlemsstater**

	Företag (× 1 000)	Medelstorlek
A	285	11
B	530	5
DK	150	8
D	3 515	8
EL	620	3
E	2 510	5
F	2 325	7
IRL	85	10
I	3 940	4
L	15	13
NL	450	12
P	690	4
FIN	210	5
S	385	7
UK	3 660	5
EU	19 370	6

Källa: Europeiska observationsgruppen för små och medelstora företag.

Tabell 2: Huvudsakliga indikatorer hos företag utanför jordbrukssektorn inom Europeiska unionen

	Små och medelstora företag				Stora	Totalt
	Mikro-företag	Små	Medel-stora	Totalt		
Antal företag (× 1 000)	18 040	1 130	160	19 330	38	19 370
Anställda (× 1 000)	38 360	21 320	14 870	74 550	38 680	113 230
företagets medelstorlek:						
— Anställda per företag	2	20	90	4	1 010	6
— Omsättning per företag (milj. euro)	0,2	3	23	0,5	215	1,0
Exportens andel av omsättningen (%)	6	13	16	11	22	16
Mervärde per anställd (1 000 euro)	30	50	95	45	90	60
Arbetskostnadens andel av mervärdet	40	53	43	45	38	42

Källa: Europeiska observationsgruppen för små och medelstora företag.

Tabell 3: De anställdas fördelning (%) i privata företag utanför jordbrukssektorn

	De anställdas andel efter företagsstorlek				
	Små och medelstora företag				Stora företag
	Mikroföretag	Små	Medelstora	Totalt	
Europeiska unionen	34	19	13	66	34
USA	11	19	12	42	58
Japan	uppgift saknas (*)	uppgift saknas (*)	uppgift saknas (*)	33	67

(*) Ej säkerställt (den japanska statistiken grundas på andra kriterier, varför den inte kan tjäna som jämförelse).

Källa: Europeiska observationsgruppen för små och medelstora företag.

Tabell 4: Storleksstruktur per sektor, företag utanför jordbrukssektorn

	Företag (× 1 000)	Anställda per företag	Storlek
Mineralutvinning	50	36	Tillverkning (*)
Byggverksamhet	2 210	14	Grossistföretag (*)
Detaljistföretag	2 775	4	Transporter och kommunikationer
Finanstjänster	1 490	5	Hotell och restaurang
Små och stora	4 070	4	Små och stora
Mikroföretag	1 090	8	Små och medelstora (*)
Mikroföretag	395	14	Små och stora (*)
Små och stora	1 460	5	Mikroföretag

(*) Små och stora företag (i denna sektor finns vanligtvis inga medelstora företag).

Källa: Europeiska observationsgruppen för små och medelstora företag.

1.8. Statistiken gör det möjligt att mäta antalet europeiska företag, jordbruksföretag ej medräknade, men det blir samtidigt svårare att fastställa hur många av dessa som kan klassas som hantverksföretag och hur många jordbruksföretag det finns i Europa. Detta är en allvarlig brist om man betänker att jordbruket spelar en viktig roll för skyddet av unionens hydrogeologiska balans och, mer allmänt, för miljöskydd och landsbygdsutveckling.

1.9. Under senare år har det tack vare kommissionens arbete blivit möjligt att allt bättre mäta antalet europeiska företag, men det är allt svårare att fastställa hur många av dessa som kan definieras som hantverksföretag. I några länder är antalet företag och sysselsatta i företag som skulle kunna definieras som hantverksföretag underskattat, helt enkelt på grund av de definitioner och/eller kriterier man använt. I Spanien finns till exempel ca 15 000 officiella hantverksföretag, vilket antagligen är en underskattning. Å andra sidan är det möjligt att göra det motsatta misstaget i länder där beräkningar av hantverksindustrin baseras på företag med färre än 9 anställda.

1.10. Typen av juridisk definition påverkar också företagens storlek, dvs. i länder där det inte finns några storleksbegränsningar för hantverksföretag är dessa mycket större än i länder där det finns en lagstadgad storleksbegränsning.

1.11. Dessa kortfattade kommentarer visar hur frånvaron av en europeisk statistisk metod för mätningen av hantverksföretag påverkar en rättvis bedömning av sektorn, och den pekar på tre huvudproblem:

- Det är för närvarande inte möjligt att kvantifiera hantverksindustrin i Europa, beroende på skillnader i såväl juridisk terminologi som i sammanställningsmetoder.
- Det finns ingen statistisk metod som bygger på gemensamma minimikriterier.
- Sektorns utveckling förändras.

1.12. Den slutliga resolution som antogs av 15 europeiska experter inom hantverksindustrin (en för varje medlemsstat) under det andra seminariet om statistiken över hantverkssektorn i Europa⁽¹⁾ utgör ett steg mot att inleda en gemensam

undersökning, främst i syfte att bidra till att lösa den statistiska delen av dessa problem.

1.13. I väntan på vidare metodikutveckling⁽²⁾ gjordes vid detta seminarium ett försök att gruppera den tillgängliga statistiken utifrån de tre definitionssätt som beskrivits i ESK:s rapport från 1996: definition utifrån sektor/storlek, definition utifrån yrken och definition utifrån konstnärlig verksamhet⁽³⁾.

1.14. Följande aspekter kom fram:

- Det är inte möjligt att göra någon ekonomisk jämförelse av uppgifterna.
- De tillgängliga uppgifterna underskattar fenomenet.
- I stater med nationell lagstiftning som definierar hantverksföretagens egenskaper, och således fastställer deras potential inom den nationella ekonomin, är denna sektors ekonomiska betydelse uppenbar.
- I själva verket är den roll som hantverksindustrin spelar antagligen underskattad i länder som Spanien och Storbritannien, där man med hantverk avser konstnärligt arbete. Det är ingen tillfällighet att beteckningen "konstnärlig" är den som främst används för att definiera hantverksföretag i dessa två länder.
- I de länder där definition utifrån yrke är den metod som används (det är verksamheten som avgör om det rör sig om hantverk och det finns ingen begränsning av företags storlek), är antalet sysselsatta inom hantverksindustrin jämfört med företagens totala antal anställda större än i andra länder.

1.15. Dessa skillnader skall inte ses som ett problem utan som en kulturell och ekonomisk tillgång och en utgångspunkt för en gemensam strategi för att stärka och berika identiteten hos de europeiska småföretagen och hantverksföretagen.

⁽¹⁾ Detta andra seminarium om statistiken över hantverkssektorn i Europa organiserades av Istituto Guglielmo Tagliacarne med stöd från Europeiska kommissionens GD XXIII och det hölls i Rom den 20–21 mars 1996.

⁽²⁾ Efter anbudsinfordran utsågs Istituto Tagliacarne i Rom i september 2000 av Europeiska kommissionen — GD Företagspolitik — att genomföra ett förslag till experimentmetod för bedömningen av hantverkssektorn i Europa.

⁽³⁾ Denna uppdelning har också gjorts av Observationsgruppen för små och medelstora företag i Europa — Europeiska kommissionen.

Tabell 5: Antal hantverksföretag (i tusental — i enlighet med nationella definitioner) ⁽¹⁾

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Definition utifrån yrke									
Österrike	42	42	42	42	42	42	42	43	ej tillg.
Tyskland (*)	598	606	614	594	598	603	605	607	608
Island	5	5	6	6	6	6	ej tillg.	ej tillg.	ej tillg.
Liechtenstein	1	ej tillg.	ej tillg.	ej tillg.	1	ej tillg.	ej tillg.	ej tillg.	ej tillg.
Luxemburg	4	4	4	4	4	4	ej tillg.	ej tillg.	ej tillg.
Definition utifrån sektor/storlek									
Frankrike	854	857	831	811	821	828	823	819	ej tillg.
Italien	1 140	1 209	1 260	1 272	1 326	1 333	1 325	1 338	ej tillg.
Holland (**)	101	107	115	121	101	127	140	145	ej tillg.
Definition utifrån konstnärlig verksamhet									
Spanien	14	15	15	15	15	15	15	15	ej tillg.
Annan definition									
Belgien	ej tillg.	ej tillg.	ej tillg.	ej tillg.	54	ej tillg.	ej tillg.	ej tillg.	ej tillg.
Finland	ej tillg.	ej tillg.	ej tillg.	104	ej tillg.	ej tillg.	ej tillg.	164	ej tillg.
Irland	ej tillg.	ej tillg.	ej tillg.	ej tillg.	ej tillg.	ej tillg.	ej tillg.	ej tillg.	ej tillg.
Sverige	ej tillg.	ej tillg.	ej tillg.	ej tillg.	ej tillg.	ej tillg.	ej tillg.	ej tillg.	ej tillg.
Storbritannien & Nordirland	ej tillg.	ej tillg.	17	ej tillg.	19	ej tillg.	ej tillg.	ej tillg.	ej tillg.

(*) På grund av förändrade beräkningsmetoder kan uppgifterna från 1994 och framåt inte jämföras med tidigare uppgifter.

(**) Eftersom man utelämnat de företag som var inaktiva 1995 kan uppgifterna från detta år och framåt inte jämföras med tidigare uppgifter.

OBS! Olika definitioner av hantverksföretag omöjliggör direkta jämförelser mellan länder.

Tabell 6: Hantverkssektorns bidrag till BNP i några EU-länder (*)

Land	% av BNP
Frankrike	5,1
Tyskland	9,6
Grekland	3,0
Italien	12,0
Luxemburg	15,0
Nederländerna	3,5
Spanien	0,3

(*) Ungefärliga uppgifter.

Källa: Nationell statistik.

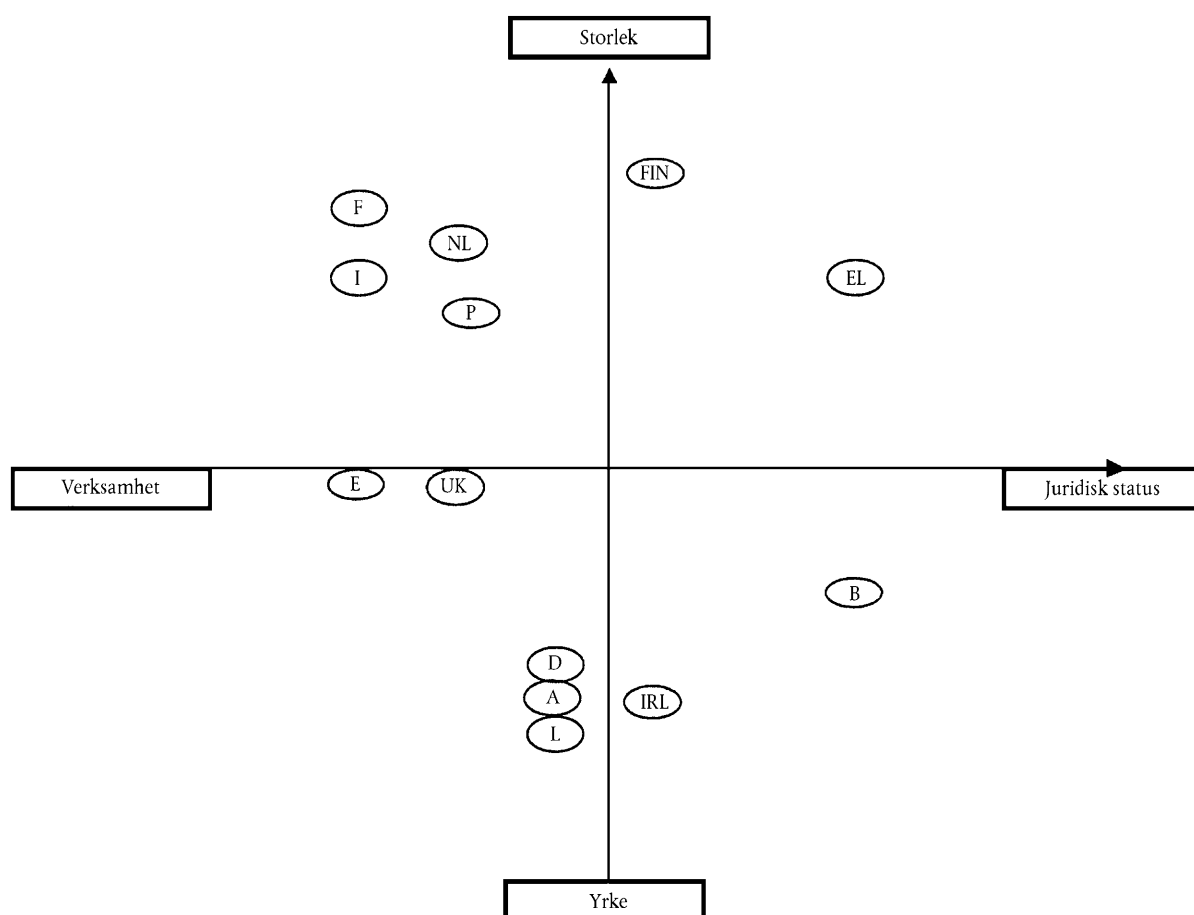
⁽¹⁾ Följande tabeller har utarbetats med hjälp av metoder som härrör från de konferenser som anordnades 1994 och 1996 av Istituto G. Tagliacarne i samarbete med kommissionen och branschorganisationer.

Tabell 7: **Hantverkssektorns andel av exporten i några EU-länder (*)**

Land	% av total export
Österrike	2,8
Danmark	6,0
Frankrike	4,2
Tyskland	2,0
Italien	18,3

(*) Ungefärliga uppgifter.

Källa: Nationell statistik.

Diagram 1 — **Hantverksföretagen i EU i förhållande till 4 faktorer**

Tabell 8: Statistisk definition av hantverkssektorn i Europa: utmärkande drag i tillgängliga uppgifter per land

	Österrike	Belgien	Danmark	Finland	Frankrike
Juridisk definition	Ja	Nej	Nej	Nej	Ja
Storlek	×	×	×	Företag med 1 till 3 anställda.	1 till 10 anställda. Denna gräns kan i vissa fall överskridas.
Verksamhet	Hemvist i någon av följande sektorer inom ekonomisk verksamhet: byggnadsverksamhet, smide, trä, sjukvård och hygien, kläder, livsmedel, rengöring, glas, papper, etc.	×	×	×	Hemvist i någon av följande sektorer inom ekonomisk verksamhet: livsmedel, metall, textil, trä och möbler, annan tillverkning, byggnadsverksamhet, reparationsarbeten, transporter och övriga tjänster.
Yrken	En förteckning på 43 hantverksyrken föreligger.	Definition på anställd inom hantverkssektorn. En förteckning över 45 hantverksyrken, fördelade på 11 hantverkskategorier, föreligger.	En förteckning över hantverk och hantverksyrken är under utarbetande.	×	Obligatorisk registrering i hantverksregister.
Företagare	Företagaren måste inneha titeln hantverksmästare.	×	×	×	Företagaren står upptagen i hantverksregister.
Juridisk status	×	Endast enskilda firmor får klassas som hantverksföretag.	×	×	×
Övrigt	×	×	×	Manuell produktion av varor och tjänster.	×

(Fortsättning)

	Tyskland	Grekland	Irland	Italien	Luxemburg
Juridisk definition	Ja	Nej	Nej	Ja	Ja
Storlek	✕	Företag med färre än 10 arbetstagare betraktas som hantverksföretag.	✕	Storleken växlar beroende på verksamhetsområde.	✕
Verksamhet	Hemvist i någon av följande sektorer inom ekonomisk verksamhet: byggnadsverksamhet, elektriker, tekniker, trä, sjukvård och hygien, keramik, kläder, livsmedel, rengöring, glas, papper, etc.	✕	✕	Samtliga sektorer, med undantag för sjukvård och offentlig förvaltning.	Hemvist i en av följande sektorer inom ekonomisk verksamhet: byggnadsverksamhet, mekanik, sjukvård och hygien, kläder, livsmedel.
Yrken	Förteckning över hantverksyrken (94 hantverk + 57 fria yrken).	✕	Definition på anställd inom hantverkssektorn. 39 yrken anses som hantverksyrken.	Hantverksföretagare.	Företagets arbetsmetoder avgör om företaget är ett hantverksföretag (152 hantverk).
Företagare	✕	✕	✕	Hantverksföretagare: Deltar direkt i tillverkningen.	✕
Juridisk status	✕	Hantverksföretag är enskilda företag eller familjeföretag.	✕	Enskild firma eller bolag.	✕
Övrigt	Teknik bör användas som hjälp i hantverket, men kan inte ersätta manuellt kunnande.	Hantverksföretag använder inte sofistikerad teknik och föredrar ett traditionellt arbetssätt.	✕	✕	Hantverksföretag tillverkar skräddarsydda produkter och tjänster och arbetar för en känd marknad/kund.

(Fortsättning)

	Nederländerna	Portugal	Storbritannien	Spanien	Sverige
Juridisk definition	Nej	Ja	Nej	Nej	Nej
Storlek	Små och medelstora företag enligt EU:s definition.	Företag med högst 9 anställda utöver lärlingar.	×	Företag med 10–15 medarbetare (flexibla gränser).	×
Verksamhet	Hemvist i en av följande sektorer inom ekonomisk verksamhet: livsmedel, metall och möbler, byggnadsverksamhet, installationsverksamhet, försäljning och tjänster.	Som hantverksföretag definieras företag som är verksamma inom en av följande sektorer: textil, keramik, halmflätning, päls- och läder, trä och kork, metall, stenarbeten, grafik och papper, serigrafi, byggnads- och restaureringsarbeten.	Det finns ingen juridisk definition. Företag med konstnärlig verksamhet kan betraktas som hantverksföretag: trä, korgtillverkning, handgjord keramik, smide.	Endast företag med konstnärlig verksamhet betraktas som hantverksföretag. Verksamheten indelas i 4 grupper: hemslöjd, konsthantverk, tillverkning av livsmedel, tjänster.	×
Yrken	×	En förteckning av hantverksyrken fördelade på 12 kategorier föreligger.	Yrken som tillhör sektion 5 i SOC2000.	×	Det finns 100 yrken (med diplom, som inte är obligatoriskt), men inget krav för att driva ett hantverksföretag.
Företagare	×	Företagare som utövar hantverket och behärskar verksamheten i estetisk och hantverksmässig mening.	×	×	×
Juridisk status	×	Enmansföretag och enkla bolag.	×	×	×
Övrigt	×	×	×	Kunskap om tillverkningsprocessen. Produkterna måste tillfredsställa individuella behov.	×

Tabell 9: Statistisk definition av hantverkssektorn i Europa: utmärkande drag i tillgängliga uppgifter per land sammanfattning

	Sammanfattning av samtliga uppgifter uppgifter
Juridisk definition	6 av 15.
Storlek	7 av 15. Gränser: 3, 10, 15, 40, 50.
Verksamhet	10 av 15. Förutom Spanien och Storbritannien (som har en begränsning vad gäller konstnärlig verksamhet) omfattar de övriga 7 länderna tillverkning, byggnadsverksamhet, reparationsarbeten, transporter (Frankrike och Italien) och tjänster.
Yrke	11 av 15. I allmänhet avser dessa länder huvudgruppen hantverkare som motsvarar grupp 7 i den internationella klassificeringen ISCO 88. Hit kan fogas även yrken förbundna med sjukvårdstjänster (grupp 513), yrken inom familjeservice (grupp 514) och fordonsförare (grupp 83).
Företagare	4 av 15 gör en hänvisning till företagare. Luxemburg beaktar även hantverkare som inte är företagsledare.
Juridisk status	6 av 15. Endast enskilda firmor klassas som hantverksföretag (utom i Italien, där bolag ingår, och i Portugal, där endast enkla bolag ingår).
Övrigt	5 av 15 hänvisar till användningen av teknik i tillverkningsprocessen.

2. Från Avignonkonferensen till Milanokonferensen

2.1. Utvecklingen på nittioalet var avgörande för att skapa en nytt referensscenario för småföretag och hantverksföretag, som fick en ny ställning i värdekedjan. Detta gäller både deltagandet i produktionsprocessen (exempelvis utläggning på underleverantörer) och relationerna med företagarnätet i allmänhet.

2.2. Det har alltså vuxit fram en "ny" medvetenhet om att dessa företag inte är av underordnad betydelse för den allmänna ekonomin. Behovet har blivit större att utarbeta en specifik politik för småföretagen och hantverkssektorn i Europa.

2.3. ESK har genom åren bidragit stort till att tolka utvecklingen och utforma lämpliga lösningar; genom utskottsarbete och rapporter har kommittén alltid argumenterat för att småföretagen och hantverksföretagen skall tilldelas en

särskild roll och har ständigt föreslagit institutionerna, och gemenskapsorganen i allmänhet, åtgärder som i högre grad avspeglar småföretagens ekonomiska tyngd.

2.4. I själva verket har de särskilda förhållandena inom sektorn accentuerats. Därmed inte sagt att hantverkssektorn och småföretagandet står utanför den ekonomiska dynamiken eller de förhållanden som premierar företag som blir allt mer internationella. Men det är inte heller helt förenligt med politiska interventioner riktade mot företag som vagt definieras som små och medelstora, men som kräver en särskild, mindre generell politik.

2.5. Redan från och med den första Avignonkonferensen i oktober 1990 har kommissionen tillsammans med fackorgani-

sationer arbetat för att uppfylla hantverksföretagens behov. De förändringar som skett sedan denna första europeiska hantverkskonferens har ökat behovet av fortsatt utbyte och dialog mellan företagen, deras nationella och europeiska representanter samt medlemsstaterna.

2.6. Den andra konferensen i Berlin i september 1994 och Milanokonferensen i december 1997 bidrog till denna process och till att identifiera vad som främst oroar företagen i fråga om de socioekonomiska förändringarna inom EU och i andra delar av världen.

2.7. Dessa konferenser utgjorde ett viktigt steg mot att i högre grad på europeisk nivå ta hänsyn till hantverkssektorn genom att bekräfta principen att hantverkssektorn på ett harmoniskt sätt representerar mångfalden. Bättre än andra typer av arbete är denna sektor ett uttryck för ett socialt sätt att bedriva ekonomisk verksamhet och kan således föra medborgarna närmare företagsvärlden.

2.8. Man förstod även att det behövdes mer än principiell bekräftelse av hantverksföretagens och småföretagens betydelse i Europa, men det krävdes en exakt kvantifiering av fenomenet för att därav kunna dra lämpliga slutsatser.

2.9. Också på detta område har stora framsteg gjorts tack vare gemensamma insatser av ESK, kommissionen, branschorganisationer och specialiserade institut. Detta arbete, som alltså pågår, bör leda fram till en kvantifiering av hantverkssektorn inom EU och framför allt till en statistisk definition av begreppet hantverksföretag.

2.10. I detta avseende innehöll ESK:s andra rapport från 1997 om hantverkssektorn i Europa tio prioriterade åtgärdsstyper och var resultatet av en debatt inom kommittén och av vad kommissionen och Europaparlamentet många gånger framhållit. Dessa åtgärdsförslag ligger helt i linje med den europeiska stadga för hantverksföretag som antogs tre år senare, och de beaktar småföretagens och hantverksföretagens behov. Rapporten föregick dagens debatt.

2.11. ESK:s föreslagna tio åtgärdsinriktningar var:

- Fortsätta dialogen med arbetsmarknadens parter.
- Stärka företagens konkurrenskraft.

- Inrätta ett europeiskt institut för små och medelstora företag och hantverkssektorn.
- Främja utvecklingen av en europeisk hantverksidentitet och hantverksskultur hos småföretagarna i Europa.
- Stärka lärlingssystemets roll och främja varvad utbildning.
- Förbättra informationen till mikroföretagen.
- Förenkla de administrativa rutinerna.
- Stimulera till samarbete och informationsutbyte mellan mikroföretagen.
- Främja en innovationskultur inom hantverks- och småföretagen.
- Stödja yrkesorganisationer i deras arbete för att utveckla hantverks- och småföretagen.

2.12. Genom en utvärdering i efterhand kan man avgöra i vilken utsträckning de angivna åtgärderna har genomförts, om de efter fyra år fortfarande är aktuella och värda att prioritera i förhållande till den nya utvecklingsdynamiken, och på vilket sätt de bör integreras och/eller modifieras.

2.13. Vi har delat in de tio åtgärderna i tre grupper baserat på åtgärdens genomförandenivå och dess aktualitet.

2.14. Den första gruppen består av de åtgärder som genomförts och som fortfarande är aktuella. I den andra gruppen ingår åtgärder som fortfarande är aktuella men som man haft svårt att genomföra. Den tredje gruppen utgörs av de åtgärder som oavsett sin genomförandegrad är mindre aktuella och bör integreras och/eller uppdateras. I den fjärde gruppen, slutligen, ingår sådana åtgärder som genomförts till en del eller i otillräcklig grad.

2.15. I den första gruppen ingår inrättandet av ett europeiskt institut för små och medelstora företag och hantverkssektorn i Avignon, även om det ännu inte har uppnått sin fulla potential; samarbete mellan företag, framför allt via Europartnerskapen; förstärkning av lärlingssystemets roll och utnyttjande av varvad utbildning samt stöd till utvecklingen av en europeisk hantverksidentitet och hantverksskultur hos småföretagarna i Europa.

2.16. Denna företagskultur skall kunna engagera både ensamföretagare och anställda och främja idén om arbetet som en social intressegemenskap. Det handlar om en process som utvecklats mycket i områden med större koncentrationer av både småföretag och hantverksföretag (se exempelvis förhållandena i "industriområden"), som i Europa ofta är de som har högst inkomster.

2.16.1. Samtidigt som man vad gäller stärkandet av lärlings-systemet kan konstatera en positiv utveckling av programmen för utbildning och yrkesutbildning anser kommittén att man måste främja lärlingsutbytet och anpassa befintliga program till småföretagens verklighet.

2.17. I den andra gruppen återfinns en förenklad administration, vilket sakta och mödosamt håller på att bli verklighet i alla EU:s medlemsstater⁽¹⁾, även om graden av genomförande skiljer sig mellan länderna. Att förenklingen hittills inte genomförts helt innebär högre kostnader, monetära och andra, för småföretagen. Denna administrativa förenkling (ett exempel är införandet av en enda kontrollinstans) bör backas upp av en skattemässig sådan och en förenkling av lönestrukturen. Dessa begrepp, som tidigare presenterats på ett snarast vagt sätt, har i dag blivit ytterst verkliga i och med Luxemburg-processen och åtgärder som vidtagits efter 1997.

2.17.1. Denna förenkling av de skattemässiga formaliteterna bör kunna åtföljas av en förbättring av småföretagens skatteärenden, särskilt genom lättnader vad gäller avgifter för arbetstagarna. Över huvud taget är den hantering som rör arbetskraften och som berör en stor del av småföretagen och hantverksföretagen särskilt drabbad av restriktioner som har att göra med en krånglig administration för skatter och sociala ärenden som bromsar anställningar och bidrar till spridning av svartarbete med tillhörande negativa effekter på sysselsättning och sociala system.

2.17.2. Denna administrativa förenkling borde förbättra företagets status, vilket understryks i den åttonde principen i den europeiska stadgan för småföretag. Det förefaller viktigt att särskilt sörja för att företagen blir lika behandlade oavsett deras juridiska status och att förbättra situationen för enskilda företag, som i vissa medlemsstater lider av en snedvriden konkurrens gentemot aktiebolagen.

2.18. Relationerna mellan företagen och den offentliga förvaltningen utgör en särskild aspekt av ett större problem som rör den roll nämnda förvaltning i dag spelar i det postindustriella samhället. En utmaning för den offentliga förvaltningen är de kulturella förändringarna och de offentliganställdas förmåga att gå från en traditionell kultur baserad på läsning och skrivning till en "digital kultur". Detta kan uppnås framför allt genom kontinuerlig personalutbildning och införandet av nya yrkesprofiler.

2.19. Det kräver att hela den centrala och lokala offentliga förvaltningen inordnas i nätverk som i sin tur förbinds med företagets och regionernas nätverk. Det kräver också en offentlig förvaltning som kan bidra till utvecklingen och konkurrenskraften, och som i synnerhet för småföretag och hantverksföretag utgör en partner med en konstruktiv roll.

2.20. Den tredje gruppen av åtgärder behöver en översyn av begreppsapparaten och en annan strategi som i högre grad beaktar den aktuella marknadsutvecklingen. Denna grupp omfattar förstärkning av företagets konkurrenskraft och främjande av innovationskulturen bland hantverkare och småföretagare, dvs. åtgärder som när de först utformades inte kunde ta hänsyn till den nya ekonomins otroliga utveckling och dess effekter på två klassiska områden i den ekonomiska litteraturen, konkurrenskraften och innovationen⁽²⁾.

2.21. Vad gäller denna sista punkt hänvisar vi till efterföljande punkter för att klargöra en av de viktigaste principerna som småföretagarvärlden och hantverkssektorn bör följa det närmaste decenniet.

2.22. Till den fjärde och sista gruppen hör dialogen mellan arbetsmarknadens parter, stödet till yrkesorganisationerna och informationen till mikroföretagen.

2.23. Vad beträffar dialogen mellan arbetsmarknadens parter understryks i den 10:e åtgärden i den europeiska stadgan för småföretag att småföretagens intressen måste utvecklas, stärkas och tas tillvara både på unionsnivå och nationell nivå. Småföretagens organisationer är ännu inte erkända som fullvärdig part i den sociala dialogen med rätt att oberoende teckna avtal, trots att de företräder mer än hälften av gemenskapens företag. Dessa organisationer kännetecknas förvisso fortfarande av en stark fragmentarisering som inte bidrar till någon tydlighet när det gäller att företräda småföretagen.

⁽¹⁾ Se "Gemensam rapport om sysselsättningen 2000, del II: medlemsstaterna" (framlagd av kommissionen), KOM(2000) 551 slutlig, volym I.

⁽²⁾ Jfr bl.a. Första handlingsplanen för innovation i Europa, KOM(96) 589 slutlig, Europeiska rådet i Lissabon, mars 2000, Mot ett europeiskt område för forskningsverksamhet, KOM(2000) 6 slutlig, Innovation i en kunskapsstyrd ekonomi, KOM(2000) 567 slutlig.

2.24. Vad gäller stödet till yrkesorganisationerna i deras verksamhet för utveckling av hantverks- och småföretag välkomnar kommittén parlamentets ståndpunkt angående det fleråriga programmet för företag, som erkänner och stöder de yrkes- och sektorsinriktade mellanhandsorganisationerna för små- och hantverksföretag, och uppmanar medlemsstaterna att skapa förutsättningar som gagnar deras utveckling. I detta sammanhang anser kommittén att det är viktigt att på gemenskapsnivå samt på nationell och regional nivå utarbeta åtgärder som kan förstärka verksamheten hos småföretagens organisationer och dessutom verka för att åstadkomma en koncentration när det gäller dessa organisationer, såväl i de olika medlemsstaterna som på gemenskapsnivå. Den sistnämnda insatsen är särskilt väsentlig med tanke på utvidgningen som kommer att göra det nödvändigt att bedriva en dynamisk samrådsverksamhet med kandidatländernas småföretagsorganisationer.

3. Den europeiska stadgan för småföretag

3.1. Otillräcklig och senkommen ekonomisk information, kostsam administration, dåliga relationer med kreditgivarna samt regler som ofta är avsedda för större och mer komplicerade produktionssystem är några exempel på inslag i den ekonomiska "miljön" som måste förändras.

3.2. Utvecklingen ledde i juni 2000 till att EU i slutfasen av den portugisiska ordförandeskapsperioden⁽¹⁾ antog den europeiska stadgan för småföretag. För första gången talade man under en rådsordförandeskapsperiod uteslutande om småföretag i stället för det gängse begreppet små och medelstora företag, som av många orsaker numera är inadekvat.

3.2.1. Vid de europeiska råden i Lissabon och Feira underströks den betydelse som småföretagen har för tillväxten, konkurrenskraften och sysselsättningen i unionen. De utgör ryggraden i den europeiska ekonomin och den viktigaste faktorn när det gäller att skapa arbetstillfällen i Europa. Medlemsstaterna förbinder sig att sätta småföretagen i centrum och att särskilt tillmötesgå deras behov.

3.2.2. Europaparlamentet å sin sida har i sin rapport om det fleråriga programmet för företag och företagsamhet understrukt att de små och medelstora företagen, liksom mikroföretagen och hantverkssektorn, innebär ett viktigt bidrag när det gäller konkurrenskraft, forskning och innovation, och att de spelar en grundläggande roll vad gäller att stärka den sociala sammanhållningen och den fysiska planeringen. Parlamentet har bl.a. begärt att den europeiska stadgan för småföretag skall fogas till det fleråriga programmet för företag och företagsamhet i syfte att ge stadgan en rättslig underbyggnad.

3.2.3. Kommittén beklagar att åtgärderna för samarbete mellan företagen trots kommitténs egna och parlamentets framställningar har övergivits av kommissionen i det nya fleråriga programmet för företag och företagsamhet, medan man i andra program däremot försöker utveckla dessa, särskilt vad gäller forskning och utveckling eller internationellt samarbete eller samarbete med kandidatländerna.

3.2.4. ESK beklagar också att Europeiska kommissionens beslut — GD Näringsliv — att inrätta expertkommittén för småföretag inte är förenligt med principerna i den europeiska stadgan för småföretag som undertecknades i Feira.

3.3. Stadgan är resultatet av en långvarig process, som i varje fall innebär ett etappmål. Den är av grundläggande betydelse för utformningen av de instrument som behövs för att förverkliga det som man mycket tydligt har formulerat.

3.4. Stadgan erkänner småföretagens dynamik och betydelse för att skapa arbetstillfällen, och därmed deras bidrag till den lokala ekonomiska utvecklingen och till ländernas sociala framsteg.

3.5. I stadgan framhålls kravet, som ESK redan tidigare uttryckt, på att lösa de problem inom lagstiftning, administration och beskattning som hindrar småföretagen från att effektivt anta globaliseringsutmaningen.

3.6. Redan i sitt yttrande i maj 2000⁽²⁾ såg ESK positivt på att Europeiska rådet vid sitt möte i Lissabon tog initiativ till att utarbeta en stadga för småföretagen, och uppmanade kommissionen och rådet att "genom lämpliga metoder och medel fortsätta att strategiskt stödja småföretagen och hantverksföretagen".

3.7. I fråga om detta EU-initiativ verkar den stadga om politik för små och medelstora företag som OECD antog i Bologna i juni 2000 vara ett steg tillbaka, eftersom den baseras på en gammaldags idé om företagsstöd via en likriktad politik som samtidigt diskriminerar småföretag och hantverksföretag.

⁽¹⁾ Europeiska rådet i Feira 19–20 juni 2000.

⁽²⁾ ESK:s yttrande om en europeisk stadga för småföretag, EGT C 204, 18.7.2000.

3.8. Det är uppenbart att OECD fortfarande uppfattar de små och medelstora företagen som en homogen "massa" vars behov liknar varandra och vars problem kräver entydiga lösningar. Detta är en föga lyckosam inställning som leder till ineffektiva lösningar på många problem inom småföretagar-sektorn.

3.8.1. Parlamentet har bl.a. begärt att den europeiska stadgan för småföretag skall fogas till det fleråriga programmet för företag och företagsamhet i syfte att ge stadgan en rättslig underbyggnad.

3.9. De framsteg avseende stadgan som man gjort efter rådsmötet i Feira redovisas i ett kort meddelande som kommissionen utarbetat inför vårens rådsmöte⁽¹⁾.

3.10. Ett första resultat av filosofin från Feira noteras just i Portugal i och med lagdekret (EG) nr 44/2001 av den 9 februari 2001 – D.R. I-A nr 34, i vilket den portugisiska regeringen fastställer ramar för hantverket och hantverksföretagens inrättande, begränsningar och funktion genom att ansluta sig till den fransk-italienska ståndpunkten.

4. Att öka småföretagens och hantverksföretagens konkurrenskraft genom att främja en innovationskultur på organisations- och marknadsföringsområdet och uppmuntra företagen att delta i den nya ekonomin

4.1. På senare år har förutsättningarna och situationen på detta område ändrats radikalt. Småföretagens förmåga att hantera innovationer har förbättrats, vilket även bekräftas genom Bolognastadgan⁽²⁾, och till stor del är deras förmåga att hålla sig kvar på marknaden och vara konkurrenskraftiga avhängig av den enskilde företagarens eller företagsgruppernas innovationsmöjligheter, inte bara när det gäller processer och produkter utan även på organisations- och marknadsföringsområdet.

4.2. När det gäller innovation är den nya ekonomin ett nytt fenomen som utvecklats i Europa under framför allt de senaste tre åren. Den nya ekonomin har uppstått under påverkan av en rad faktorer i samband med informationsspridning och kommunikation förutom genom kommersiell användning av Internet. Internet är ett nytt kommunikationsmedel som tillkommit bland dem vi redan är bekanta med och som i stor utsträckning underlättar skapandet av datanät på olika nivåer.

4.3. Det är ett instrument med stor genomslagskraft som bidrar inte bara till att förändra vårt sätt att kommunicera, utan också de ekonomiska förhållandena och vår livskvalitet. För närvarande kan ett företag använda Internet på tre olika sätt: för att öka effektiviteten inom vissa grenar av verksamheten, för att omvandla hela företaget eller för att skapa nya Internetbaserade företag, så kallade "dot.com".

4.4. Den nya ekonomin står inte i motsatsförhållande till, utan integreras i, den så kallade gamla ekonomin, som håller på att omformas och få en aktiv roll i förändringen. Om några år kommer vi inte längre att använda två skilda begrepp, utan allting kommer helt enkelt att kallas ekonomi.

4.5. I det man i vanlig mening avser med traditionell ekonomi grundar sig produktionen av varor och tjänster på användning av resurser, råvaror och arbetskraft. Den nya ekonomin kan däremot definieras som en kunskaps- och informationsekonomi som kännetecknas av att Internet⁽³⁾ breder ut sig och får fäste (över hela världen) som ett medel för att sprida information och kunskap via webbsidor och enligt en på förhand fastställd modell. Den struktur som ger drivkraft utgörs av elektroniska förbindelser mellan olika aktörer (privatpersoner, företag och organisationer). Alla som ingår i nätet tar aktivt och passivt del i processen.

4.6. Genom Internetanvändningen kan småföretagen inte bara öppna nya handelssektorer, utveckla nya produkter och nya distributionsformer, utan också minska sina kostnader, vilket på en fungerande marknad borde leda till sänkta priser inom följande sektorer, något som kommittén betonat i sitt yttrande⁽⁴⁾:

- Traditionella mellanled i handeln bortfaller ("disintermediation").
- Kommunikationskostnaderna sänks (för telefoni, data osv.).
- Kostnader övervältras delvis på kunderna (som själva söker information).
- Kostnaderna för att distribuera digitala produkter är låga.
- Internetanvändningen har skapat nya sysselsättningsmöjligheter för personer som är kunniga på området.

⁽¹⁾ Rapport från kommissionen: Europeisk stadga för småföretagen — Årsrapport om genomförandet, KOM(2001) 122 slutlig av den 7 mars 2001.

⁽²⁾ Med Bolognastadgan avses det dokument som antogs vid en OECD-kongress om de små och medelstora företagens problem i Bologna i juni 2000.

⁽³⁾ Ordet Internet har bildats av engelskans Interactive network, interaktivt nätverk.

⁽⁴⁾ EGT C 123, 25.4.2001.

4.6.1. Ett särskilt användningsområde för Internet kallas för elektronisk handel, dvs. allt det utbyte av information, varor och tjänster som äger rum via webben⁽¹⁾. E-handels betydelse står i relation till dess kapacitet att öka omsättningen och därmed erbjuda större möjligheter att utnyttja varor och tjänster samtidigt som man "försöker" undvika obalans mellan produktion och efterfrågan. Den elektroniska handeln utgör en sorts virtuell marknad där varje producent har hela världens potentiella kunder framför sig. Det är klart att detta inte innebär någon patentiösning på marknadens problem, men det kan bidra till att minska problemen.

4.7. För närvarande kan elektroniska transaktioner delas in i elektronisk handel mellan företag (så kallad business to business) och mellan företag och konsumenter (så kallad business to consumer). I det förra fallet skapar on line-försäljningen alternativa distributionskanaler och minskar kedjan med mellanhänder samtidigt som dessa får en annan karaktär än de mer traditionella formerna. I det senare fallet (som även kallas B2C) möjliggörs direkta transaktioner mellan producenter och konsumenter, så att tidsfristerna och kostnaderna för leveranserna och därmed för produktionen minskar.

4.8. Om man utgår från dessa kortfattade kommentarer och betraktar situationen ytligt, verkar det som om de två ekonomibegreppen är helt åtskilda och knutna till två olika marknadstyper: den fysiskt baserade "market place" och den informationsbaserade "market space", till den grad att den förstnämnda marknaden bara får marginell betydelse.

4.9. Man kan dock inte använda en så begränsad tolkningsmodell. Om man utgår ifrån att arbete är grunden för alla värdeskapande processer, bör de begrepp som betraktas som åtskilda (gammal och ny) i stället utgöra ett enda (ekonomi utan distinktioner).

4.10. Inom småföretagen och hantverksföretagen är ju arbetsfaktorn av flera orsaker viktigare än kapitalfaktorn, och därför kan dessa företag utgöra en länk mellan två världar som bara är skenbart olika, eftersom det handlar om ett fenomen som förändrar villkoren och verksamheten, inte endast för de medelstora företagen.

4.11. Detta är en utmaning och innebär samtidigt möjligheter för småföretag och hantverksföretag som saknar en omfattande struktur men skulle kunna få hjälp att övervinna

inledande hinder i tid och rum. Man bör även se över säkerhetsfrågorna och hitta lösningar som är anpassade till småföretagens behov.

4.12. I detta avseende kommer användningen av den finansiering som fastställs i kommissionens femte, och inom kort, sjätte ramprogram för forskning och utveckling och den utbildning som företagen får kring dessa frågor att få en stor betydelse.

4.13. Därför behöver man kartlägga problem och utvecklingsprocesser, och utforma åtgärdsstyper som gynnar symbiosen mellan innovation, ny ekonomi och små europeiska företag, och som i synnerhet underlättar småföretagens tillgång till nationella och internationella innovationsnät, gemenskapens forsknings- och utvecklingsprogram samt finansiella tjänster. Åtgärderna bör gynna småföretagen och vara mer specialiserade än de som riktar sig till företag med mer omfattande struktur.

4.14. Det vore ett stort misstag att i dag tala om konkurrenskraft och innovation utan att anknyta till dessa processer, och att begränsa infallsvinkeln till produktinnovation i en värld där innovation på organisations- och marknadsföringsområdet blir allt viktigare.

4.15. Det är förmodligen dessa innovationer som har högst innovationsgrad för hantverksföretagen varför det vore begränsande och vilseledande att inte stödja införandet av dem när man utarbetar åtgärder för småföretagen och samtidigt förödande för deras möjligheter att hävda sig i konkurrensen⁽²⁾.

4.16. Ett svar kanske ligger i initiativet "go digital" som inleddes efter de europeiska råden i Lissabon och Feira, som, inom ramen för e-Europa-planen, syftar till att gynna införandet av ny informations- och kommunikationsteknik (IKT) i företagen, särskilt i små företag och mikroföretag, liksom de olika åtgärderna i kommissionens program: strukturfonder, flerårigt program för företagen, forskning/utveckling, finansiering från Europeiska investeringsbanken. Kommittén efterlyser emellertid en bättre sammanhållning mellan de olika åtgärderna och uppmanar kommissionen att direkt engagera de mellanhandsorganisationer som företräder småföretag och hantverksföretag i utformningen och genomförandet av dessa åtgärder.

⁽¹⁾ Web betyder väv eller nät.

⁽²⁾ Utöver Internets utbredning är det också nödvändigt att stödja faktorer som leder till innovation inom små och medelstora företag. Några av dessa faktorer, kanske de viktigaste, framhölls under det forum som anordnades i Lyon i november 2000 (Towards a European innovation area), företagarkulturen, skolsystemen, informationssamhällets instrument, öppningen mot vetenskapen, organisationsinnovation, stöd till privata investeringar, främjandet av riskkapital, stöd till småföretag och hantverkssektorn, spridning av initiativ för forskning och teknisk utveckling.

5. Finansiella hinder för utveckling och innovation inom småföretag och hantverksföretag

5.1. Ett av de största problem som småföretagen dagligen konfronteras med, och som numera innebär ett verkligt hinder för konkurrenskraft och innovation, är svårigheten att hantera kreditsystemet och finansiera de egna investeringarna, särskilt när det gäller investeringar i innovation. Det är en kritisk faktor som inte bara hämmar företagets tillväxt, utan även hindrar införandet av innovativa element.

5.2. Denna aspekt understryks även i slutsatserna från Europeiska rådet i Lissabon den 23–24 mars 2000, i vilka det betonas hur viktigt det är att i hög grad förbättra finansieringsmöjligheterna för innovativa små och medelstora företag ägna särskild uppmärksamhet åt nya företagare, i syfte att främja sysselsättningen.

5.3. Det är särskilt viktigt för företagens näringsverksamhet att de kan uppbringa det kapital som krävs för produktiva investeringar, i synnerhet när det gäller småföretagen och hantverksföretagen.

5.4. Ett av de största problem som framför allt de mindre företagen dagligen brottas med är svårigheten att uppbringa kapital för att starta och/eller utveckla företagets verksamhet. Detta leder till ett alltför stort beroende av lån i förhållande till det egna kapitalet, och till högre kostnader än för de medelstora företagen, särskilt när det gäller räntorna.

5.5. Det är därför viktigt att man förutom skapandet av en europeisk bolagsstadga fullföljer arbetet med stadgarna för föreningar, ömsesidiga bolag och kooperativ.

5.6. Det verkar framför allt vara svårt att uppbringa kapital i de skeden av företagets verksamhet då det bildas fram till det att det stabiliserats och utvecklats. Därför är det mycket viktigt att främja alternativa finansieringsformer för småföretagarna och hantverksföretagarna, både när det gäller bildande av företag (t.ex. startkapital) och företagsutveckling genom olika samfinansieringsformer, riskkapital, etc.

5.6.1. Vissa betydande och omfattande initiativ har svårt att lyfta, ibland av kommunikationsskäl, eller av tekniska skäl, eller p.g.a. budgetbegränsningar. I detta hänseende är de insatser som fastställs i följande program av stor betydelse: SMF-garantin, ETF-startordningen (Europeiska finansierings-systemet för teknologi) och JEV (Joint European Venture) ⁽¹⁾.

5.7. I praktiken handlar det om att främja faktisk tillgång till finansiella tjänster för småföretagen och att skapa ett gynnsamt klimat som bidrar till tillväxt och innovation i företagen och samarbete mellan dem.

5.8. ESK har flera gånger yttrat sig om dessa aspekter genom yttrandet om "Flerårigt program för företag och företagsamhet ⁽²⁾" och kommissionen nyligen genom sitt meddelande "Översyn av gemenskapens specifika finansieringsinstrument för små och medelstora företag ⁽³⁾" där den ger en översikt över de nuvarande finansieringsprodukter som gemenskapsinstitutionerna (EIB, EIF, kommissionen och EBRD) erbjuder.

5.9. I meddelandet framgår det klart att det problem som måste lösas inte så mycket handlar om inrättande av nya, särskilda finansieringsinstrument (eftersom de befintliga finansieringsprodukterna erbjuder ett tillräckligt brett spektrum av lösningar på olika finansieringsproblem), utan om att småföretagen och hantverksföretagen verkligen skall få tillgång till och använda dessa instrument.

5.10. Om man skulle begränsa sig till att behandla frågan från kvantitetssynpunkt skulle företagen med mindre omfattande struktur vara de första som hamnade utanför och skulle uteslutas från både de offentliga och privata internationella finansieringssystemen med förmånliga villkor, vilket faktiskt är fallet i dag.

6. Europeiska institutet för små och medelstora företag och hantverkssektorn

6.1. Ett av de främsta målen för Europeiska institutet för små och medelstora företag och hantverkssektorn är att bevaka kunskaper om gamla yrken och förmedla dem till lämpliga institutioner, inte endast för att bevara traditionerna utan även för att skapa sysselsättning och samhällstillväxt.

⁽¹⁾ För ytterligare information om dessa program se ESK:s yttrande om "Förslag till rådets beslut om åtgärder för finansiellt stöd till innovativa och sysselsättningsskapande små och medelstora företag — Initiativ för tillväxt och sysselsättning" (KOM(98) 26 slutlig) — Bryssel 26 mars 1998 — Huvudföredragande: Pezzini.

⁽²⁾ EGT C 116, 20.4.2001, s. 4.

⁽³⁾ KOM(2000) 653, Meddelande från kommissionen av den 18 oktober 2000.

6.1.1. Det är kommitténs förhoppning att detta instituts verksamhet stärks och i högre grad omfattar studier och reflexioner kring småföretagens och de enskilda företagens situation, ett erkännande av deras betydelse, ett stärkande av lärlingssystemet, samarbetet mellan företag och företagsorganisationer samt arbetet med att skapa en identitet och en europeisk kultur för hantverkssektorn och småföretagen. Institutet skulle även kunna sörja för uppföljningen av den europeiska stadgan för småföretag och se till att den efterlevs samt utarbeta konkreta förslag för ett effektivt genomförande av stadgans riktlinjer.

6.1.2. Institutet skall genom sitt konstituerande organ, den vetenskapliga kommittén, och nätet av universitet och specialiserade institut till vilket det är knutet ge nya impulser till verksamheten och utföra sina stadgeenliga uppgifter:

- Stärka hantverkssektorns och småföretagens kulturdimension.
- Utarbeta strategier som passar för nationella och europeiska organisationer.
- Rädda traditionella yrken.
- Uppmuntra företagargandan.
- Genomföra en socialisering av arbetet.
- Stödja lärlingskapet.

6.2. Europaparlamentet har begärt att unionens verksamhet till förmån för små- och medelstora företag tar hänsyn till målen i den europeiska stadgan för småföretag, och bl.a. att det i det fleråriga programmet för företag fastställs insatser som är särskilt inriktade på små-, mikro- och hantverksföretag genom en definition av deras särskilda egenskaper och deras behov. En utvärderingsprincip skulle göra det möjligt att bedöma de positiva eller negativa effekterna av gemenskapsåtgärderna (särskilt dem som är förknippade med säkerhet och hygien) på småföretagens verksamhet, vars fortbestånd och utveckling hänger samman med strategier och tillverkningsmetoder som skiljer sig från de stora industrikoncernernas.

6.3. I den europeiska stadgan för småföretag betonas å andra sidan att det är nödvändigt att se till att beslutsfattarna tar vederbörlig hänsyn till de små företagens behov. I detta sammanhang välkomnar kommittén att rådet, när det antog det fleråriga programmet för företag och företagsamhet⁽¹⁾, beslutade (art. 2–3) att använda programmet till att uppnå framsteg mot de mål som fastställs i den europeiska stadgan för småföretag.

7. Slutsatser

7.1. Europeiska stadgan för småföretag framhåller den centrala roll småföretagen har spelat, inte bara för den ekonomiska tillväxten och innovationen, utan även på det sociala området genom att skapa arbetstillfällen och som en faktor som främjar personligt ansvarstagande. Man erkänner att nätet av småföretag och även hantverksföretag utgör ett viktigt arvegods som inte bara är ekonomiskt. Detta arv bör utvecklas, utnyttjas bättre och i vissa fall även skyddas genom att skapa ett mer gynnsamt ekonomiskt klimat. I stadgan finns det principiella uttalanden i denna riktning. ESK anser att det är mycket viktigt att man skapar en regelram som avlastar småföretagen, i enlighet med principen att den offentliga förvaltningen skall tjäna medborgarna och alltså även småföretagen och inte tvärtom.

7.2. Särskild tonvikt läggs på utbildning och förvaltning av personalresurser, god tillgång till finansiella tjänster (särskilt startkapital, riskkapital och rörelsekapital), innovationspolitik, den nya ekonomin, starkare offentliga och privata partnerskap, den politiska och sociala dialogen och alla former av stöd till organ som har en stödjande roll när de gäller de små och medelstora företagen⁽²⁾.

7.3. De små och medelstora företagen, särskilt inom hantverk, är en betydelsefull faktor för yrkesutbildningen i alla samhällsekonomier. Detta gäller inte bara för yrken som bygger på lärlingsarbete utan även för yrkena inom informationsteknik och kommunikation. Med hänsyn till den demografiska utvecklingen i EU och i hela Europa, och till att behovet av välutbildat yrkesfolk hela tiden växer, finns det på medlemsstatsnivå ett akut behov av en genomgripande översyn av skattesystemen och av lönekostnaderna, framför allt för lärlings- eller utbildningsperioden. Det är enbart via mänskliga resurser med de kvalifikationer som krävs som Lissabonmålen kan uppnås, nämligen att EU skall bli världens mest dynamiska och konkurrenskraftiga ekonomi, på grundval av innovationer och kunnande.

7.4. Detta innebär förhållanden som främjar företagariniciativ, innovation och tillväxt. Det kräver också att man främjar en tydlig ansvarsfördelning inom offentlig förvaltning, tillämpar en jämlik och överskådlig konkurrenspolitik, bekämpar korruption samt inför stabila och icke-diskriminerande skattesystem. Det är särskilt viktigt att verka för införandet av

⁽¹⁾ EGT L 333, 29.12.2000.

⁽²⁾ För en mer ingående och intressant analys hänvisas till kommissionens rapport om Europeiska unionens verksamhet för små och medelstora företag, KOM(2001) 98 slutlig, 1.3.2001.

lagstiftning på nationell nivå och gemenskapsnivå som värnar om företagsledarens förmögenhet samt om dennes privatliv och familj i händelse av konkurs, särskilt om den orsakats av händelser utom företagets kontroll. Detta kunde exempelvis ske genom förmögenhetsförvaltning.

7.5. I det följande anges några åtgärdsstyper som skall stämma överens med principerna ovan, och som är en följd av den socioekonomiska och kulturella debatt om småföretag och hantverksföretag som i huvudsak ägt rum under nittiotalet och som ESK, vilket påpekats tidigare, i hög grad bidragit till. Åtgärdsstyperna innehåller det som tidigare tagits upp i den rapport om hantverkssektorn som ESK antog 1997.

7.6. Förenkla de nuvarande finansieringsinstrumenten och minska hindren för mindre företag och för investeringar som medför innovation i företaget, på så sätt att kostnaderna för tillgång (framför allt kostnaderna för behandling av ärenden) minskar och fördelarna för småföretagen ökar. Detta bör göras eftersom småföretagaren i många fall räknar med att de totala "säkra" kostnaderna (räntor, alltför stora garantier, administrativa kostnader, knapphändig information, lång väntetid innan beloppen betalas ut etc.) är högre än de "eventuella" fördelarna.

7.7. Gemenskapens finansieringsinstrument är många och varierande trots att de ofta har samma syfte. De bör göras färre och enhetligare i fråga om teknik och bestämmelser. Resultatet skulle bli att de tillgängliga resurserna ökade och att riskerna och kostnaderna för användande minskade, så att man kunde undvika att det mest är företag med mer omfattande struktur, framför allt de medelstora, som utnyttjar låtnaderna.

7.8. Förbättra kunskapen om dessa instrument genom mer information till företagen och på platsen och genom att man inför ett system med en enda instans för information och ansökningar (enda kreditinstans).

7.8.1. Småföretagare som ägnar sig åt ren produktionsverksamhet och saknar en lämplig organisationsstruktur misslyckas ofta med att få och/eller skaffa den information de behöver. På en marknad där information är en ekonomiskt dyr vara och inte alltid sprids på ett optimalt sätt och när alla företag är en av orsakerna till att finansierings- och kreditinstrumenten inte utnyttjas av småföretagen just ett "informationsunderskott". Således kan alla initiativ som syftar till att rationalisera och att sprida information som det ovan föreslagna avhjälpa klyftan mellan medelstora och små företag.

7.9. Det är viktigt att främja utnyttjandet av garantier för mikrokrediter genom finansieringsbolag för vissa sorters investeringar, exempelvis integrerad Internetanvändning, så att man underlättar inköp av hårdvara och mjukvara samt den utbildning som krävs.

7.9.1. Garantier för mikrokrediter skulle kunna gynna förhållandet mellan affärsbanker och småföretag och uppmuntra affärsbankerna att bli mer aktiva på området (det faktum att 20 % av de nystartade företagen läggs ner under loppet av de första fem åren kan kopplas till brister i kreditsystemet). Mikrokrediter hanteras ofta av specialiserade institutioner utanför bankväsendet, vilka normalt har begränsad tillgång till bankkapital på grund av sin mycket begränsade tillgång på säkerhet. Att främja införandet av ett garantiprogram för mikrokrediter skulle vara ett mycket bra sätt att fylla den lucka som hittills funnits.

7.10. Främja garantier för investeringar till nystartade företag med särskilda förmåner för företagsamhet bland kvinnor och ungdomar även genom att involvera erfarna yrkesmännskor som kan hjälpa unga företagare eller själva starta nya företag.

7.10.1. Startskedet är det känsligaste skedet i ett företags livscykel, då det har allra svårast att överleva. Därför bör skattesystemen främja småföretagens expansion och i startskedet även hjälpa dem genom låtnader som syftar till att öka garantierna för nystartade företags investeringar. Sådana låtnader finns redan i vissa medlemsstater men borde omfatta hela EU, och om de genomförs och subventioneras på ett bra sätt skulle de kunna bidra till att nationella och internationella investerare övertygas om att satsa på riskkapital.

7.11. Främja forskning och innovation genom ESK och småföretagarorganisationer försorg, för att förbättra ramprogrammen och informationen och att öka småföretagens och hantverksföretagens deltagande i de planerade finansieringsformerna.

7.11.1. Europaparlamentet å sin sida har i sin rapport om det fleråriga programmet för företag och företagsamhet understrukit att de små och medelstora företagen, liksom mikroföretagen och hantverkssektorn, innebär ett viktigt bidrag när det gäller konkurrenskraft, forskning, innovation och att de spelar en grundläggande roll vad gäller att stärka den sociala sammanhållningen och den fysiska planeringen.

7.12. Främja och understödja arbetet inom nätverket av småföretagarorganisationer och av organisationer som verkar för små och medelstora företag inom hantverkssektorn, turism och allmänna tjänster i syfte att förbättra spridande av bra praxis till småföretagen för att öka deras ekonomiska, handelsrelaterade och sociala prestationer.

7.13. Inom en sektor som sysselsätter 66 % av den yrkesverksamma befolkningen vore det påkallat att låta arbetsmarknadsparterna delta och att aktivt dra nytta av löntagarnas medverkan. Samtidigt skall företagarna uppmuntras att verka för sociala garantier, exempelvis på detaljhandelsområdet och i företag som är underleverantörer till industrin och byggbranschen.

7.14. Övervaka och samordna åtgärder som gynnar småföretag, i syfte att undvika dubbelarbete och att öka effekterna.

7.15. Se över gemenskapslagstiftningen om offentlig upphandling, i den riktning som redan planerats i USA och som genomförts av senaten i Frankrike, som syftar till att garantera en "del av kakan" åt små- och hantverksföretag när det gäller offentlig upphandling.

7.15.1. Fortsätta det metodiska arbetet för att fördjupa de statistiska och kvalitativa uppgifterna om småföretag och hantverksföretag i Europa som inleddes i början av nittioalet, och som syftar till att nå bättre kunskap om sektorn både i kvantitativt och kvalitativt hänseende, så att man kan åstadkomma mer målinriktade och effektiva åtgärder.

Bryssel den 30 maj 2001.

Ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Göke FRERICHs

Yttrande från Ekonomiska och sociala kommittén om "Varumärkesförfalskning"

(2001/C 221/02)

Den 19 december 2000 beslutade Ekonomiska och sociala kommittén i enlighet med artikel 23.2 i arbetsordningen att utarbeta ett yttrande om "Varumärkesförfalskning".

Sektionen för inre marknaden, produktion och konsumtion, som ansvarat för det förberedande arbetet, antog sitt yttrande den 16 maj 2001. Föredragande var Henri Malosse.

Vid sin 382:a plenarsession den 30–31 maj 2001 (sammanträdet den 30 maj) antog Ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 112 röster för och 1 röst emot.

1. Inledning

1.1. Ekonomiska och sociala kommittén antog vid sin 361:a plenarsession (den 24 februari 1999) efter att i enlighet med artikel 198 i EG-fördraget ha rådfrågats av kommissionen, ett yttrande⁽¹⁾ om "Grönbok — Att bekämpa varumärkesförfalskning och pirattillverkning på den inre marknaden".

1.2. Kommissionen lade den 30 november 2000⁽²⁾ fram ett meddelande till rådet, Europaparlamentet och Ekonomiska

och sociala kommittén som uppföljning till grönboken. Kommitténs presidium beslutade vid sitt sammanträde den 19 december 2000 att lägga fram ett kompletteringsyttrande för att ge en politisk signal till kommissionen, rådet, Europaparlamentet och det europeiska civila samhället om hur allvarligt detta problem är för gemenskapen.

1.3. Det yttrande som ESK antog den 24 februari 1999 var resultatet av ett djupgående arbete inom kommittén och gav tillfälle till en hearing med över trettio europeiska organisationer inom näringsliv och samhälle som på ett eller annat

⁽¹⁾ EGT C 116, 28.4.1999, s. 35.

⁽²⁾ KOM(2000) 789 slutlig, 30.11.2000.